

Stromen op de Wallen

Het prostitutiebeleid staat deze zomer weer volop ter discussie. De International Labor Organisation schat dat er in Westerse landen per gedwongen *sex worker* jaarlijks zo'n 80.000 euro winst wordt gemaakt door de handelaar. Ban Ki-Moon roept namens de VN op om de financiële stromen achter mensenhandel beter in kaart te brengen. In Nederland wijst ook onze Nationaal Rapporteur Mensenhandel op het belang van de financiële stromen en belangen in de prostitutie. Door een prostitutiegebied als de Wallen te bezien als een markt waarop transacties plaatsvinden over dienstverlening en kamerhuur komt de allocatie van middelen tussen spelers scherper naar voren. Daarbij wordt ook duidelijk hoe deze allocatie verschuift als gevolg van regulering.

Een eerder redactioneel commentaar waarin ik voor een herinrichting van het verdienmodel van de Wallen pleitte, leidde tot een uitnodiging van de Gemeente Amsterdam om data over financiële stromen tussen stakeholders op de Wallen te komen bekijken. Weliswaar zijn niet alle financiële transacties zichtbaar, maar toch is de informatie bruikbaar vanwege de verhoudingen tussen inkomsten van prostitueés, exploitanten en pandeigenaren. Deze laten een schrijnende ongelijkheid zien. Het slechtst er aan toe zijn de dames die ook nog inkomsten afdragen aan tussenpersonen anders dan exploitanten. Maar ook de zelfstandig ondernemende prostitué die vooral raamhuur als kostenpost heeft, verdient schrikbarend weinig ten opzichte van de exploitant. Hoe komen deze prijzen tot stand?

Er zijn tenminste twee markten aan het werk in de raamprostitutie. De eerste is de markt voor seks, waarop de klant vraagt en de prostitué aanbiedt. Het aantal vrouwen dat zich aanbiedt is groot - en groeit door toestroom uit Oost-Europa - terwijl het aantal beschikbare werkplekken beperkt is. Hierdoor wordt de prijs bepaald door het laagste tarief waarvoor een prostitué haar diensten aan wil bieden (hoewel prijsbodems hier soms worden afgedwongen).

De tweede markt is die voor raamhuur. De vraag naar kamers komt van prostitueés en alleen vergunde exploitanten bieden deze aan. In een competitieve markt wordt de prijs van een raam bepaald door het deel van de omzet dat de prostitué maximaal bereid is af te staan voor de huur. Maar hier spelen een aantal problemen. Doordat exploitatievergunningen door regulering schaars zijn en maar aan een handjevol ondernemers zijn verleend, is het vooral de aanbieder van de ramen die de prijs bepaalt. Van substitutie naar escortbureaus of thuiswerkplekken, waardoor de raamhuur binnen de perken blijft, is volgens de gemeente Amsterdam nauwelijks sprake.

Het is hier verleidelijk om te denken dat exploitanten *rent seekers* zijn door de kunstmatig gecreëerde schaarste van hun aanbod. Of

SANDRA PHLIPPEN

Hoofredacteur ESB
s.phlippen@sdu.nl

dit aan de orde is hangt af van de huurpenningen die zij zelf betalen aan pandeigenaren. Huurpenningen reflecteren mogelijk de hoge marktwaarde die deze bordelen al zo'n 400 jaar hebben. Als er sprake is van rent seeking, doordat bijvoorbeeld de exploitanten zelf pandeigenaren zijn en panden al generaties lang in familiebezit zijn, dan is het zaak dat vergunningenstelsel wordt heroverwogen.

Ondertussen lopen de gemoederen in de politiek steevast hoog op als het gaat om mensenhandel in de raamprostitutie. Politici nemen hierbij steeds weer de zelfde goedbedoelde maar emotie gedreven standpunten in. Zij pleiten voor verdergaande regulering zonder voldoende oog voor de gevolgen hiervan voor de allocatie van machtsverhoudingen en de financiële consequenties hiervan.

De PvdA, SP en de Christenunie bereiden

nu een wetsvoorstel voor over een hernieuwde vergewisplicht voor klanten in combinatie met een registratieplicht voor prostitueés. Ik ben benieuwd met welke argumenten aangezien 'het in beeld krijgen van misstanden' het vorig jaar aflegde tegen de argumenten 'privacyschending' en het 'uit beeld duwen van misstanden' in de Eerste Kamer.

Een andere veelvoorkomende beleidsreactie is het inperken van het vergunde gebied door het sluiten van bordelen. Tijdens een expertmeeting in de Eerste Kamer werd gevraagd naar de gevolgen van ruimtelijke inperking voor de machtsongelijkheid in de raamprostitutie. Er kwam geen antwoord. Bij een relatief lage prijselasticiteit van de vraag naar ramen zal de financiële ongelijkheid alleen maar toenemen. Tenzij de gemeente haar registratieplicht ook gaat gebruiken om de vraag naar ramen te beperken.

Vanuit de prostitueés zelf is er een steeds grotere roep om zelfstandigheid. Zij willen zelf of in groepsverband een exploitatievergunning aanvragen. Beleid en politiek willen dit volop omarmen, maar vooralsnog plaatst het de regulerende instanties voor een dilemma. Met het opheffen van het bordeelverbod in 2000 is de exploitant als derde partij geïnstitutionaliseerd en gelegitimeerd. De eisen voor een vergunning zijn steeds gecompliceerder en strenger geworden. Voor prostitueés die deze 'zorg' zelf willen organiseren is juist een soepel vergunningenstelsel nodig is. Hierop is het stelsel niet ingericht.

Het gevolg is een gespannen discussie tussen partijen die verdergaande regulering van het bestaande systeem willen en partijen die het systeem willen openbreken om nieuwe vormen van zelforganisatie toe te laten. Amsterdam is het prototype van de eerste aanpak maar Utrecht zou de perfecte *greenfield* kunnen zijn voor een volledig andere governance structuur voor prostitutie.